

**SUN'IY INTELLEKTDAN FOYDALANISH VOSITASIDA KORPORATIV
MOLIYADA SAMARADORLIKNI TA'MINLASH MASALALARI****Raxmatullayev Amirxon Mansurbek o'g'li****O'zbekiston Respublikasi****Bank-moliya akademiyasi 2-kurs tinlovchisi****amirxon97.agcg@gmail.com****<https://doi.org/10.5281/zenodo.15239288>**

Korporativ moliyada sun'iy intellektdan foydalanish, shuningdek, xodimlarning mehnat unumdorligini oshirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Avtomatlashtirilgan tahliliy vositalar yordamida moliyaviy menejerlar oddiy hisob-kitob va monitoringdan ko'ra, strategik qarorlar ishlab chiqish va tavakkalchiliklarni baholash bilan shug'ullanishga ko'proq vaqt ajrata oladilar. Bu esa, kompaniya boshqaruvining intellektual salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Sun'iy intellekt asosidagi moliyaviy tizimlar xatarlarni aniq baholash, investitsiya imkoniyatlarini tahlil qilish va foydali strategiyalarni ishlab chiqishda ishonchli vosita bo'lib xizmat qiladi. Masalan, mashinali o'rganish algoritmlari yordamida potentsial investitsiya loyihalarining rentabelligi, risk darajasi, likvidlilik ko'rsatkichlari va bozor ehtimollari aniqlanadi. Bunday texnologiyalar an'anaviy baholash metodlaridan ancha yuqori aniqlikka ega.

Korporatsiyalar uchun muhim yo'nalishlardan biri global iqtisodiy muhitga moslashishdir. Sun'iy intellekt orqali kompaniyalar xalqaro moliya bozorlari, valyuta kurslari, geosiyosiy holatlar va regulyator siyosatdagi o'zgarishlarni tezkor kuzatib boradilar. Bu esa ularni siyosiy va iqtisodiy noaniqliklar sharoitida moslashuvchan va barqaror bo'lishga yordam beradi. Savdo diplomatiyasi va xalqaro iqtisodiy aloqalar sohasida ham sun'iy intellektning roli ortib bormoqda. Misol uchun, turli mamlakatlar o'rtasidagi savdo hajmlarini, bojxona to'lovlarini, siyosiy risklarni va talab prognozlarini tahlil qilish orqali moliyaviy institutlar va korporatsiyalar uchun optimal eksport strategiyalari ishlab chiqilishi mumkin. Bu esa, yangi bozorlar va investitsiya manbalarini aniqlashga, shuningdek, mavjud resurslardan yanada samarali foydalanishga xizmat qiladi. Shuningdek, sun'iy intellekt asosidagi tahlil vositalari kompaniyalarni ijtimoiy mas'uliyatli investitsiyalar (ESG – Environmental, Social, Governance) bo'yicha ham samarali boshqarishga olib keladi. ESG ko'rsatkichlari bugungi kunda global investitsiya qarorlarida muhim mezonlardan biri bo'lib bormoqda.

Sun'iy intellekt bu mezonlar bo'yicha keng qamrovli ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish orqali ekologik va ijtimoiy xavflarni ham aniqlab beradi. Sun'iy intellekt texnologiyalarining korporativ moliyada samaradorlikni oshirishdagi roli tobora ortib bormoqda. Zamonaviy innovatsion iqtisodiyot sharoitida korporativ moliyaviy boshqaruv tizimlari raqamli transformatsiyaga yuz tutmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt (SI) texnologiyalaridan foydalanish orqali korxonalar moliyaviy jarayonlarni avtomatlashtirishi, xatoliklarni minimallashtirishi va tezkor qarorlar qabul qilish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Sun'iy intellekt yordamida korporatsiyalar katta hajmdagi ma'lumotlarni (big data) real vaqt rejimida tahlil qiladi. Bu esa, moliyaviy oqimlarni aniqlik bilan boshqarish, risklarni bashorat qilish va samarali investitsiya strategiyalarini ishlab chiqishda muhim omil hisoblanadi. Sun'iy intellekt asosida ishlab chiqilgan algoritmlar yordamida risklarni oldindan aniqlash, ularning ta'sirini baholash va ularni minimallashtirishga qaratilgan moliyaviy modellar qo'llaniladi. Korporativ moliyada samaradorlikni oshirishda innovatsion yondashuvlar markaziy o'rinni egallaydi.

Bu yondashuvlar, ayniqsa, moliyaviy qarorlar qabul qilishda inson omilidan kelib chiqadigan xatoliklar darajasini pasaytiradi. Sun'iy intellekt asosida qarorlarni avtomatik qabul qilish tizimlari orqali byudjetlashtirish, xarajatlar nazorati, moliyaviy risklarni tahlil qilish kabi jarayonlar yuqori darajada optimallashtiriladi. Bundan tashqari, diversifikatsiya strategiyalari sun'iy intellekt vositalari bilan birgalikda risklarni yanada puxta boshqarishga xizmat qiladi. SI texnologiyalari korporativ investitsiyalarni turli sektorlar, geografik hududlar va aktiv turlari bo'yicha tahlil qilib, eng maqbul taqsimot variantlarini taklif qiladi. Bu esa kompaniyaga bozor o'zgarishlariga nisbatan barqarorroq pozitsiyani egallash imkonini yaratadi. Sun'iy intellektning joriy etilishi sanoat diversifikatsiyasi jarayonini tezlashtiradi, yuqori qo'shimcha qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarish imkoniyatlarini kengaytiradi. Bu orqali nafaqat korporatsiyalarning moliyaviy samaradorligi, balki butun iqtisodiy tizimning o'sishi va barqarorligi ta'minlanadi. Yuqori texnologiyalarga asoslangan yechimlar korporativ moliyani real vaqt rejimida boshqarish, tezkor tahlil qilish va moslashuvchan strategiyalarni ishlab chiqishga imkon beradi.

Bugungi kunda sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining jadal rivojlanishi korporativ moliyaviy boshqaruv sohasida tub o'zgarishlarga olib kelmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellektidan foydalanish vositalari moliyaviy jarayonlarning aniqligi, tezligi va samaradorligini sezilarli darajada oshirish imkonini bermoqda. Korporativ moliya – bu kompaniyaning moliyaviy barqarorligini, investitsion jozibadorligini va rentabelligini boshqarishga qaratilgan strategik soha bo'lib, sun'iy intellekt orqali ushbu yo'nalishdagi ko'plab murakkab va ko'p omilli muammolar hal etilmoqda.

Xususan, 2022–2024 yillar davomida dunyo bo'yicha yirik kompaniyalar ushbu texnologiyalarni moliyaviy rejalashtirish va monitoring tizimlariga integratsiya qila boshladi. Bu esa o'z navbatida, moliyaviy hisobotlarni yanada aniqlashtirish, resurslardan oqilona foydalanish, tejamkorlikni ta'minlash va moliyaviy xavflarni oldindan aniqlash imkonini berdi. Ayniqsa, real vaqt rejimidagi tahliliy vositalar orqali rahbariyat tezkor qarorlar qabul qila boshladi, bu esa korxonalarning raqobatbardoshligini oshirdi. Shuningdek, mijozlar bilan ishlash jarayonida NLP va chatbot texnologiyalarining joriy etilishi mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini yangi bosqichga olib chiqdi. Bu orqali nafaqat mijoz ehtiyojlari aniqlab borilmoqda, balki ularning kompaniya bilan uzoq muddatli hamkorligi ham mustahkamlanmoqda. Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish orqali korporativ moliyada yuqori samaradorlikka erishish nafaqat zamonaviy tendensiya, balki zaruratga aylangan. Ushbu texnologiyalar raqamli transformatsiyaning ajralmas qismiga aylanishi natijasida moliyaviy boshqaruv tizimlari yanada avtomatlashtirilgan, moslashuvchan va aniqlikka asoslangan holga keldi. Kelajakda ushbu jarayonlarning yanada chuqurlashuvi kutilmoqda, va bu esa korporatsiyalar uchun moliyaviy barqarorlik va o'sishga keng imkoniyatlar yaratadi.

References:

Используемая литература: Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risidagi farmoni (2020).
2. O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi – "Sun'iy intellektni

rivojlantirish konsepsiyasi” (2021).

3. O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi – “Korporativ boshqaruvni takomillashtirish bo‘yicha uslubiy qo‘llanma” (2022).
4. “Sun‘iy intellekt va moliyaviy texnologiyalar” (2021), R. Karimov, T. Raxmatullayev.
5. “Moliyaviy boshqaruv va raqamli transformatsiya” (2022), D. Yoqubov.
6. McKinsey & Company (2023). *The State of AI: How organizations are capturing value from AI today*. McKinsey Global Institute.
7. Deloitte (2022). *AI in Finance: Transforming Risk and Compliance*. Deloitte Insights.
8. EY (2023). *How AI is Reshaping the Financial Services Industry*. Ernst & Young Global.
9. Accenture (2023). *AI in Corporate Finance: Enhancing Decision-Making and Efficiency*. Accenture Research Reports.
10. IBM (2022). *Artificial Intelligence in Financial Forecasting and Budgeting*. IBM Watson Insights.
11. PwC (2021). *AI and the Future of Audit*. PricewaterhouseCoopers Global Publications.
12. Russell, S., & Norvig, P. (2010). *Artificial Intelligence: A Modern Approach*. 3rd Edition. Pearson Education.
13. Brealey, R. A., Myers, S. C., & Allen, F. (2014). *Principles of Corporate Finance*. 11th Edition. McGraw-Hill.
14. Damodaran, A. (2012). *Applied Corporate Finance*. 3rd Edition. Wiley.
15. Jorion, P. (2010). *Financial Risk Manager Handbook*. 6th Edition. Wiley Finance.